

Bijlage 29: De schoolcode Onderwijsbeleid, Antwerpen

'Onderwijsbeleid' is een **dienst** van de stad Antwerpen die zowel netoverschrijdend werkt alsook in het stedelijk bedrijf Cultuur, Sport, Jeugd en Onderwijs samenwerkt. Hun doel is om zoveel mogelijk Antwerpse leerlingen te laten afstuderen met een diploma om daarna de weg te vinden naar werk of verdere studies. Ze hebben vooral aandacht voor een veilige schoolomgeving, ouderbetrokkenheid, participatie, diversiteit, beleidsvoerend vermogen van scholen, spijbelpreventie...

In 2000 startte het project 'Kansen in Onderwijs' op vraag van de Antwerpse armoedeverenigingen. Focus was schoolkosten en de communicatie tussen ouders die in armoede leven en de school. De projectmedewerkers onderzochten de kosten die in schoolrekeningen werden opgenomen en voerden gesprekken met leerkrachten en directeurs. Het rapport dat hieruit voortvloeide vormde de basis voor verdere sensibilisering in de Antwerpse scholen. In 2005 werd het project 'Kansen in Onderwijs' gebed in 'Onderwijsbeleid' en kreeg het thema 'kansarmoede' structureel een plek in het Antwerpse onderwijsbeleid. In 2004 werd de brochure 'Met het schoolteam op weg naar een code' uitgewerkt. Alle Antwerpse scholen werden aangemoedigd om een **gezond financieel beleid** te voeren. Deze code werd onderschreven door alle onderwijsnetten. 'Kansen in onderwijs' ontwikkelde ook een programma waarbij scholen zicht kunnen krijgen op hun schoolkosten. Ze staken veel moeite in de **sensibilisering van schooldirecties en teams** door het organiseren van vormingen, filmavonden rond het thema kansarmoede en getuigenissen van ouders. Uiteindelijk hebben ze het thema 'armoede' verbreed naar 'meer oog hebben voor diversiteit'.

Ondertussen is de originele schoolcode verouderd. Samen met de Antwerpse armoedeverenigingen werd de tekst geüpdatet. De nieuwe schoolcode zal in het najaar van 2017 worden gelanceerd op een studiedag voor onderwijs waaraan ook SOS Schulden op School participeert. 'Onderwijsbeleid' geeft ondertussen ook geen vormingen over armoede meer. Er zijn verschillende andere organisaties die het nu doen. Ze heeft eerder een tweedelijnsfunctie gekregen waarbij ze aansturend werken. Ze houden de thema's armoede en diversiteit in de aandacht.

'De Schoolbrug' is nog een initiatief om ouders en schoolteams te laten samenwerken. Ze hebben een sociaal fonds van +/- € 160 000 waar scholen beroep op kunnen doen op basis van hun leerlingenprofiel. De school kan een aantal van haar hardnekkigste onbetaalde facturen kwijtschelden en kan via het fonds een deel hiervan recupereren. De stad komt ook tussen bij alle meerdaagse uitstappen in het basisonderwijs. Ze betalen € 17 per overnachting voor alle leerlingen. De school vraagt zelf deze tussenkomst aan.

De schoolcode: 1. Het schoolteam zoekt steeds naar de - voor de ouders - financieel voordeligste manier om haar pedagogisch project te realiseren.

De schoolleiding engageert zich om voortdurend de kostprijs van activiteiten, materialen, boeken... te evalueren. De vraag die steeds moet worden gesteld is: 'Kan het niet goedkoper?' of 'Kan hetzelfde doel worden bereikt op een voordeligere manier?'

2. De school engageert zich om jaarlijks op kritische wijze de aangerekende kosten te bekijken i.f.v. een betere beheersing en/of mogelijke daling van de totale kostprijs.

- Het totale onkostenpakket zou jaarlijks moeten worden bekeken.
- Zijn de kosten recht evenredig met de baten?
- Is een bepaalde activiteit niet meer van hetzelfde?
- Kan het boekenpakket niet goedkoper?
- De school koopt sommige boeken aan en verhuurt ze door aan de leerlingen (een boekenfonds).
- De mogelijkheden van een tweedehandsboekenmarkt ten volle benutten.
- Het openbaar vervoer meer inschakelen i.p.v. privé-bussen.
- Geregeld de prijzen van verschillende busmaatschappijen vergelijken.

3. Als het schoolteam activiteiten tijdens de schooluren organiseert, stelt het schoolteam zich tot doel om alle kinderen/leerlingen te laten deelnemen. Voor deze activiteiten mag de financiële bijdrage nooit uitsluiting in de hand werken.

Dure activiteiten worden beperkt en de school zoekt financiële middelen om de kostprijs van de activiteit voor de ouders te drukken.

Voor activiteiten buiten de reguliere lestijden geldt hetzelfde. Wat niet voor alle leerlingen financieel haalbaar is, kan nooit voorbereid of verwerkt worden tijdens de lessen.

De financiële bijdrage voor activiteiten die tijdens de reguliere lestijd vallen mag de deelname van geen enkele leerling in de weg staan. Het leerkrachtenteam mag er zich niet bij neerleggen dat een groep kinderen/leerlingen om financiële redenen niet deelneemt aan een activiteit. Voor duurdere activiteiten onderzoekt de school mogelijkheden om de kostprijs voor de ouders te drukken.

- Zie de suggesties in punt 2.
- Tussenkost via de werkingsmiddelen
- Tussenkost via de eigen middelen
- Tussenkost via de opbrengst van een actie
- De kostprijs van activiteiten die buiten de gewone schooltijd worden georganiseerd wordt eveneens kritisch gevolgd. Leerinhouden en evaluaties die specifiek verbonden zijn met deze activiteiten kunnen niet aan de volledige leerlingengroep worden aangeboden.

4. Het schoolsecretariaat kan de schoolrekening enkel de eerste keer via de kinderen/leerlingen aanbieden.

In andere omstandigheden mag het schoolteam het kind/de leerling nooit betrekken in de problematiek van de onbetaalde schoolrekening.

De schoolrekening is een transactie die tussen de school en de ouders plaats vindt.

- De schoolrekening bereikt de ouders gewoonlijk via de leerlingen. Als de schoolrekeningen aan alle leerlingen/kinderen worden meegegeven stelt dat geen problemen.
- Herinneringen aan onbetaalde schoolrekeningen worden niet via de leerlingen aan de ouders bezorgd. Ook de schoolagenda is geen geschikt kanaal om de ouders aan te manen om rekeningen te betalen.
- De onbetaalde schoolrekening is een probleem tussen de school en de ouders. Leerlingen moeten buiten deze problematiek worden gehouden.
- Een leerling die wel met deze problematiek wordt geconfronteerd en als go-between tussen de school en de ouders functioneert, wordt door z'n klasgenoten snel met de vinger gewezen en heeft ook thuis een weinig benijdenswaardige taak.

5. Individuele aspecten van de schoolrekening worden met de grootste discretie behandeld.

Het is onvermijdelijk en zelfs noodzakelijk dat een aantal mensen in de school op de hoogte zijn van de problemen in sommige gezinnen. Delicate gegevens moeten echter discreet en respectvol worden behandeld.

6. Het schoolteam deelt voor de aanvang van een schooljaar de kostprijs van het nieuwe schooljaar aan de ouders mee. Het overzicht bestaat uit:

- De verplichte uitgaven
- Noodzakelijke aankopen
- De niet-verplichte uitgaven

Ouders hebben vaak geen idee wat een jaar onderwijs zal kosten. Nochtans weten zij graag wat hen te wachten staat. Zo kunnen ouders makkelijker inschatten hoeveel geld ze moeten voorzien voor de schooluitgaven. De kostprijs die de scholen in juni aan de ouders meedelen bestaat uit volgende onderdelen:

- **Verplichte uitgaven:**
Dat zijn alle door de school gefactureerde uitgaven die leerlingen moeten maken om gewoon het onderwijs te kunnen volgen bv. boeken, uitstappen, schoolzwemmen, materialen, gymkledij...
- **Noodzakelijke aankopen:**
Dat zijn alle andere uitgaven van ouders i.f.v. het schoollopen van het kind bv. rekenmachine, verf, mappen, kleurpotloden, boeken...
- **Niet-verplichte uitgaven:**
Dit zijn de uitgaven die niet noodzakelijk moeten worden gemaakt bv. een reis in een vakantieperiode, toezichten, refter, abonnementen...

7. Het schoolteam stelt zich minimaal tot doel om de kostprijs van een schooljaar te bevriezen op het huidige niveau.

Enmaal de kostprijs is vastgesteld, engageert het schoolteam zich om de kostprijs in de toekomst minimaal op dat niveau te bevriezen.

Studies wijzen uit dat de kostprijs van het basis- en secundair onderwijs voor de ouders het laatste decenium behoorlijk is gestegen. Het doorbreken van deze tendens is noodzakelijk om een verdere dualisering van het onderwijs te voorkomen.

8. De school biedt de ouders de mogelijkheid tot gespreide betaling aan. Bij aanvang van elk schooljaar kunnen de ouders de keuze maken tussen verschillende betalingsopties. Ideaal is dat de betalingen gespreid kunnen worden over alle maanden.

Als de betalingen in de school gegroepeerd gebeuren, is er meestal één betalingsformule bijvoorbeeld een voorschot eind september, een eerste afrekening rond de jaarwisseling, de definitieve afrekening op het einde van het schooljaar.

Voor veel ouders is een grotere spreiding van de betalingen beter haalbaar. De mogelijkheid om bv. maandelijks te betalen kan de schoolkost aanzienlijk verlichten.

In veel scholen worden dergelijke regelingen uitzonderlijk toegestaan. Wij pleiten er echter voor om deze mogelijkheid als reguliere optie aan te bieden. Bij het vaststellen van de uiterste betalingsdatum kan er best rekening worden gehouden met de uitbetalingsdata van kindergeld en vervangingsinkomen.

September is een dure maand voor de ouders. Een aantal schoolkosten (schoolkledij, abonnement, schoolgerei...) komen in deze maand bij elkaar. Als september 'schoolrekeningvrij' kan blijven, neemt dat voor de ouders wat druk weg van de gezinsfinanciën.

9. In het schoolreglement wordt vermeld welke stappen er gezet moeten worden in geval van betalingsmoeilijkheden. Het bestaan van speciale fondsen wordt in z'n algemeenheid vermeld.

In een schoolreglement moet duidelijk vermeld worden welke stappen ouders moeten zetten als ze problemen ondervinden met de schoolrekening. Dat kan bv. de naam van een secretariaatsmedewerker zijn, een leerkracht, de directeur...

In het reglement moet het bestaan van een steunfonds (-en) eveneens worden vernoemd. Dat kan een fonds van de school zijn, het netoverschrijdend fonds van de stad Antwerpen...

10. De directeur engageert zich om samen met het schoolteam te werken aan positieve beeldvorming over (kans-)arme gezinnen.

Over het engagement van arme gezinnen t.o.v. de school en de kinderen bestaan veel vooroordelen. Goedbedoelde signalen worden - wederzijdsverkeerd geïnterpreteerd. Angst voor de school wordt geïnterpreteerd als desinteresse, andere omgangsvormen (bv. zeer concreet taalgebruik) wordt geïnterpreteerd als onbeschoft gedrag...

Vorming over de achtergrond van deze kinderen/leerlingen kan heel wat misverstanden oplossen omdat leerkrachten leren signalen van ouders en kinderen juist te interpreteren.